

**Wb ruimt
het veld
voor
Resource**
Pag. 11

**'Ik denk niet
dat legkippen
seks missen'**
Pag. 14

**Vers bloed
stroomt door
de aderen van
Wageningen**
Pag. 22

WEEKBLAD VOOR WAGENINGEN UR /

1E JAARGANG / 31 AUGUSTUS 2006

RESOURCE

#01

Pag. 8

**RED DE
NOORDZEE,
VERBIED
DE VISSERIJ**

COLOFON

Resource, Weekblad voor Wageningen Universiteit en Researchcentrum, is een onafhankelijk weekblad voor personeel en studenten van Wageningen UR en wordt uitgegeven door Cereales Uitgeverij; ISSN 1389-7756.

Redactieadres/ Binnenhaven 1, 6709 PD Wageningen, Postbus 357, 6700 AJ Wageningen, tel. 0317 466666, fax 0317 466667, e-mail resource@cereales.nl; secretariaat Linda Glasmacher en Sandra van den Brink-Vermeulen. Geopend van 8.30 tot 12.30 uur.

Redactie/ Korné Versluis (hoofdredacteur, algemeen nieuws), telefoon 0317 466680, e-mail korne.versluis@cereales.nl;

Lieke de Kwant (eindredactie), telefoon 0317 466685, e-mail liele.de.kwant@cereales.nl;

Yvonne de Hilster (eindredactie, studenten), telefoon 0317 466687, e-mail yvonne.de.hilster@cereales.nl;

Gert van Maanen (landbouw, plant, dier), telefoon 0317 466684, e-mail gert.van.maanen@cereales.nl;

Sara van Otterloo (eindredactie international pages), telefoon 0317 466691, e-mail sara.van.otterloo@cereales.nl;

Teun Hofmeijer (algemeen nieuws), telefoon 0317 466690, e-mail teun.hofmeijer@cereales.nl;

Laurien Holtjer (studenten), telefoon 0317 466689, e-mail laurien.holtjer@cereales.nl;

Willem Koert (voeding, biotechnologie), telefoon 0317 466681, e-mail willem.koert@cereales.nl;

Koen Moons (Van Hall Larenstein), telefoon 0317 466669, e-mail koen.moons@cereales.nl;

Albert Sikkema (Van Hall Larenstein), telefoon 0317 466669, e-mail albert.sikkema@cereales.nl;

Joris Tielens (economie, buitenland), telefoon 0317 466688, e-mail joris.tielens@cereales.nl;

Martin Woestenburg (groene ruimte), telefoon 0317 466682, e-mail martin.woestenburg@cereales.nl.

Landelijk nieuws: Hoger Onderwijs Persbureau (HOP).

Foto's/ Guy Ackermans, Bart de Gouw, Martijn Weterings, BvB, Rita van Biesbergen, Ruben Smit, Hoge Noorden, Jurjen Bersee

Illustraties/ Henk van Ruitenbeek, Guido de Groot

Vormgeving/ Hans Weggen, telefoon 0317 466686, e-mail hans.weggen@cereales.nl. Basisvormgeving/ Office for Design, Loek Kemming

Druk/ Dijkman Offset BV

Directeur Cereales/ Henk Prevaes

Abonnementen/ Studenten van Wageningen Universiteit en personeel van Wageningen UR krijgen Resource gratis; anderen kunnen zich abonneren voor E52,50, buitenland E122,50 per jaar. Inlichtingen: telefoon 0317 466666.

Advertenties intern/ Onderdelen van Wageningen UR kunnen tegen speciaal tarief adverteren in Resource. Informatie bij het secretariaat. Kleintjes is de rubriek voor niet-commerciële advertenties. Kosten E5 (studenten en medewerkers E3,50) per 30 woorden.

Advertenties extern/ Van Vliet, bureau voor media-advies, Passage 13, Postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon 023 5714745.

Serviceberichten/ Beknopte, zakelijke mededelingen van eenheden van Wageningen UR aan studenten en personeel kunnen gratis in Resource worden geplaatst. Inlichtingen: 0317 466666.

KOERT

IMPACT IS MOOIER

'En vanaf nu beschrijf je me niet meer als een kinderachtige potentiaat', bliest Aalt Dijkhuizen, de baas aller bazen. 'Het Wb is dood. Vanaf nu heet dat blaadje van jou *Atlas*, en in *Atlas* zijn wij de baas.'

'Impact', zegt Martin Kropff. 'Impact is mooier.'

'Vanaf nu heet dat blaadje van jou *Impact*, en in *Impact* zijn wij de baas', corrigeert Dijkhuizen. 'Geen nare berichtjes meer over tientallen miljoenen euro's die we kwijt maken door slordigheid, of over de opheffing van onmisbare instituten. Frisse reportages over de natuur willen we. Veel foto's van grijzende managers die elkaar de hand schud-den.'

'Impact@WUR', zegt Kropff nadenkend. 'Nog beter.'

'En in *Impact@WUR* dus ook geen columns meer die de concernraad als een stelletje idioten afschilderen', zegt Dijkhuizen. 'Ik word er doodziek van hoe je me portretteert als een nietsontziende dictator die is gespeend van elk menselijk gevoel. Een Mussolini die alles overhoop haalt, gewoon omdat het krachtadig is om dingen overhoop te halen.'

'Zo is Aalt niet', zegt Kropff.

'In het echt wel, natuurlijk', zegt Dijkhuizen.

'Maar niet in mijn eigen *Impact@WUR*.'

'Impact@WUR4Science', zegt Kropff.

'Niet in mijn eigen *Impact@WUR4Science*', zegt Dijkhuizen.

'En ik wil niet meer dat je me neerzet als een hyperactieve neprector', zegt Kropff.

'Een maniak die alleen oog heeft voor scheemaatjes en nietszeggende namen, maar die zich ondertussen laat koeioneren door Aalt.'

'Vanaf nu mag je zulke dingen dus niet meer opschrijven, Koert', zegt Dijkhuizen. 'Al is *Impact@WUR4Science* natuurlijk een bespottelijke naam.'

Kropff steekt zijn wilskrachtige kaak naar voren, en handelt zoals we van een kordate man als Kropff zouden verwachten. Dijkhuizen grijpt naar zijn neus.

'Ik had ook beter moeten nadenken voordat ik wat zei', zegt Dijkhuizen beschaamd, terwijl een straaltje bloed over zijn handen sijpelt. 'Als ik je gevoelens heb gekwetst, dan is dit mijn verdiende loon, Martin.'

'Veel beter, Koert', zegt Kropff.

Willem Koert

PAG. 6

De veroorzaker van de kastanjeziekte is ontmaskerd

PAG. 12

Hogeschool Van Hall Larenstein betreft het Imag: 'Laat dat Forumgebouw maar zitten'

PAG. 21

Students from all over the world discuss differences in their cultures and ways of communicating

PAG. 22
Even helemaal man zijn bij de schietles van Transvaal

BOVEN HET MAAI-VELD

'Door biodiesel komt concurrentie tussen auto's en mensen in zicht'

Biodiesel is geen alternatief voor aardolie. Dat schreven de Wageningse hoogleraren prof. Martijn Katan en prof. Rudy Rabbinge, samen met de Twentse procestechnoloog prof. Wim van Swaaij, begin juli in het Financieel Dagblad.

Het winnen van plantaardige olie uit bijvoorbeeld koolzaad kost volgens de drie veel te veel land en grondstoffen. Om een substantieel deel van de wereld-energiebehoefte uit biobrandstoffen te halen zouden grote delen van het regenwoud moeten worden opgeofferd. Bovendien zou de wereldvoedselvoorziening in gevaar kunnen komen. 'Concurrentie tussen auto's en mensen komt in zicht. We gaan een situatie tegemoet van *fuel for the rich versus food for the poor*. Het is de vraag of de massa's in Azië en Zuid-Amerika bereid zijn hun eetbare olie af te staan voor het laten rijden van onze auto's.'

Het is volgens de schrijvers ook niet duidelijk of het gebruik van biodiesel de uitstoot van CO₂ vermindert. Voor het verbouwen van koolzaad of suikerriet is kunstmest nodig, en de productie daarvan vergt weer aardolie. Ook de opwerking van planten naar diesel kost energie. De schattingen over de uiteindelijke kosten lopen uiteen van 0,2 tot 1,3 liter fossiele brandstof voor één liter biodiesel. De hoogleraren zien wel brood in de zogenaamde tweede generatie biobrandstoffen. Daarbij wordt brandstof gewonnen uit hele planten. / KV

Op vrijdag 15 september spreken prof. Cees Buisman (directeur Wetsus en hoogleraar Biologische kringlooptechnologie) en ir. Wilbur Perlot (Clingendael International Energy Program) over 'Biobased energy'. Zie www.wereldlezingen.nl.

IN 'T NIEUWS

Een bezoeker van de Aardappeldemodag bij Praktijkonderzoek Plant en Omgeving in Westmaas luistert naar een toelichting. Hij was één van de ruim vijfduizend belangstellenden die woensdag 25 augustus de themadag van het proefbedrijf bezochten. De dag is daarmee volgens bedrijfsleider Marcel Tramper in vijf jaar tijd uitgegroeid tot 'dé ontmoetingsplaats voor de aardappelsector'. 'Onze succesformule is dat we er voor zorgen dat het niet ons maar hún feestje is.' / GvM, foto GA

ONDERZOEKSGELD VOOR ONTWIKKELING

Wageningen UR krijgt van het ministerie van Buitenlandse zaken vijf miljoen euro voor onderzoek naar een efficiënter gebruik van natuurlijke hulpbronnen in ontwikkelingslanden. Verder financiert het ministerie het inhoudelijk ondersteunen van Nederlandse ambassades door deskundigen van Wageningen UR en tropeninstituut KIT.

Beide overeenkomsten werden deze zomer gesloten. Het interdisciplinair onderzoek naar gebruik van natuurlijke

hulpbronnen behelst studies naar het behoud van agrobiodiversiteit, naar conflicterende claims op het gebruik van hulpbronnen en naar duurzame voedselketens, met name Afrikaanse landen ten zuiden van de Sahara. Onderzoekers zullen waarschijnlijk worden opgeroepen om onderzoeksvoorstellen in te dienen, waardoor er competitie tussen Wageningse onderzoekers komt om het onderzoeksgeld.

De tweede overeenkomst betreft de versterking van de capaciteit van Neder-

landse ambassades in ontwikkelingslanden. Meer dan vroeger hebben ontvangende landen invloed op de besteding van hulp. De Nederlandse ambassades moeten overheden en anderen in het land daarbij helpen. Problemen bij een goede besteding van hulp zijn bijvoorbeeld onduidelijke wetgeving, de taakverdeling tussen lokale en centrale overheden of verschillende visies van donoren. In het programma gaat Wageningen International samenwerken met het Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT). / JT

WAGENINGEN BLIJFT NUMMER ÉÉN

Net als vorig jaar krijgt Wageningen Universiteit de hoogste waardering van haar studenten in de Keuzegids Hoger Onderwijs. Wageningen voert de ranglijst aan met een totaalscore van 7,27. Vorig jaar was de score 7,15 nog goed voor een topklassering.

De Open Universiteit (7,25) en de Universiteit Maastricht (7,15) volgen Wageningen net als vorig jaar op de voet. De TU Delft haalt de laagste score: 6,87. Wageningen dankt haar toppositie wederom aan de keuzeruimte en de kwaliteit van docenten en faciliteiten. De Keuzegids komt in oktober uit. / AS

Toxicologe Tinka Murk met haar Wageningen no.1-shirt op de Stubai Gletscher in Tirol.

VIER VELDEN MET GENMAÏS VERNIELD

Op vier proefvelden met genetische gemodificeerde maïs zijn de afgelopen maanden vernielingen aangericht. De proeven zijn onderdeel van een onderzoek dat Wageningen UR in opdracht van het ministerie van LNV uitvoert naar de uitkruising van de transgene planten met omringend maïsgewas.

Een proefveld in Lelystad werd in mei al verstoord toen actievoerders van Greenpeace het inzaaiden met biologische spinazie. Deze zomer hebben actievoerders ook percelen in Lage Zwaluwe, Meerlo en Nuth bezocht. Tussen de 15 en 25 procent van de maïsplanten werd vernield. Van de vernielingen is aangifte gedaan. De onderzoekers verwachten overigens wel voldoende gegevens te hebben verzameld om begin volgend jaar met resultaten naar buiten te kunnen komen.

Binnen de Europese Unie is het openbaar maken van de locaties van genproeven verplicht. / GvM

ATLETIEKBAAN LATER KLAAR

De nieuwe kunststof atletiekbaan op universitair sportcentrum de Bongerd is niet 1 september maar pas half oktober klaar. De trainingen van studentenatletiekvereniging Tartlétos zullen daarom, net als voor de zomer, op een baan in Ede, in het bos en op de openbare weg plaatsvinden.

Nadat eerst de asfaltleggers later kwamen dan de bedoeling was, is nu de regen spelbreker. 'De aanleg van de kunststof is zeer weersgevoelig', aldus Henri ten Klooster, hoofd van het sportcentrum. / YdH

MASTERSPLEIDINGEN HOGESCHOOL GOEDGEKEURD

De hbo-masteropleidingen Management of Development (MOD) en Agricultural Production Chain Management (APCM) van Van Hall Larenstein zijn medio augustus positief beoordeeld en daarmee goedgekeurd door accreditatieorgaan NVAO. Beide Engelstalige Masters werden voorheen gevalideerd door een Engelse universiteit en zijn nu voor het eerst door de NVAO tegen het licht gehouden.

De éénjarige opleidingen worden aangeboden in Wageningen (voorheen Deventer) en zijn bedoeld voor oudere studenten met een baan. De eerste opleiding richt zich op ontwikkelingsproblematiek, de tweede op productieketens. Voor beide opleidingen stelt de Nuffic beurzen beschikbaar. / AS

‘We kunnen
weinig met onze
kennis door de
weerstand tegen
GMO’s’

‘CISGENE GEWASSEN DOODGEWOON’

De overheid zou cisgene gewassen moeten behandelen alsof het traditioneel veredelde gewassen zijn. Dat schrijven drie Wageningse plantenwetenschappers in opiniebijdragen voor Nature Biotechnology en EMBO.

Eerste auteur dr. Henk Schouten van Plant Research International (PRI) maakt zich geen illusies. ‘Er zal ongetwijfeld kritiek op onze stukken komen’, zegt hij. ‘Tegenstanders van het sleutelen aan het DNA zullen ook tegen cisgene planten zijn. En de fervente voorstanders van genetische modificatie zullen zeggen dat transgene gewassen ook veilig zijn, en dat ons onderscheid tussen cisgene en transgene planten onterecht is.’

Het erfelijke materiaal van cisgene gewassen is wel technologisch veranderd, maar de ontwerpers hebben alleen gebruik gemaakt van genen die van nature al in de plant of in kruisbare verwanten voorkomen. Cisgene planten hebben geen eigenschappen die nieuw zijn voor de plantensoort. ‘In cisgene gewassen zul je dus geen genen uit bijvoorbeeld een bacterie vinden’, zegt Schouten. ‘Veel mensen in Europa vinden het bezwaarlijk dat er genen uit bacteriën of dieren in voedselgewassen geknutseld worden. Ze vinden dat je niet zo met het leven hoort om te gaan. Respect voor die opvatting was één van onze drijfveren om cisgene planten te ontwikkelen.’ PRI ‘verrijkte’ bijvoorbeeld onlangs een

aardbei met aardbeigenen, zodat die beter is opgewassen tegen de schimmelziekte botrytis. En het instituut werkt op dezelfde manier aan het resistent maken van aardappels en appels tegen de schimmelziekten fytoftora en appelschurft, in de hoop het gebruik van bestrijdingsmiddelen terug te dringen. ‘De kennis over genen in planten groeit exponentieel’, zegt Schouten. ‘Maar we kunnen weinig met die kennis door de weerstand tegen GMO’s. Als we cisgene gewassen als traditionele gewassen beschouwen, dan kan een deel van onze kennis alsnog ten nutte komen van de maatschappij en het milieu.’ / **WK**

EMBO Rep. 2006 Aug;7(8):750-3, Nat Biotechnol. 2006 Jul;24(7):753.

IN KANTINES ALLEEN NOG CHIPPEN

Contant geld verdwijnt uit de Wageningse kantines. Vanaf 1 september kun je soep en broodjes alleen nog met een chipknip betalen. Medewerkers en studenten krijgen daarnaast in de loop van het jaar een speciale WUR-kaart voor kopiëren, printen, koffieautomaten, boeken lenen en toegang tot gebouwen.

Met de invoering van pasjes voor betalingen en toegang tot faciliteiten wil Wageningen UR alles makkelijker en veiliger maken. Het WUR-kaartsysteem moet in de loop van 2007 volledig draaien. Vanaf volgend studiejaar wordt de WUR-kaart voor studenten ook collegekaart en zal hij tevens

te gebruiken zijn als sportkaart. De chipknip wordt in één klap ingevoerd. In kantines buiten Wageningen, waaronder die in Den Haag en Lelystad, blijven contante betalingen de gewoonte. Volgens het Facilitair Bedrijf hangen er per 1 september oplaadautomaten voor de chipknip in het Biotechnion, Jan Kopshuis, Zodiac, Bestuurscentrum, Leeuwenborch en het Imagegebouw. Studenten en medewerkers zonder Nederlandse bankrekening of chipknip kunnen bij de balies in het Computech-nion, de Leeuwenborch en Zodiac, of bij de kassa's van de catering een prepaid kaart kopen. Zij betalen hiervoor wel twee euro administratiekosten. / **YdH**

ARGOROEIERS OP WK VOORTIJDIG UITGESCHAKELD

De twee Argoroeiers die uitkwamen op de wereldkampioenschappen roeien in het Engelse Eton hebben beiden de eindstrijd niet weten te halen. Zowel Linde Verbeek, roeiend in de lichte dubbel twee, als Peter Vos, in de Holland Acht, overleefden de herkansingen niet en moesten uiteindelijk genoegen nemen met een plaats in de C-finale. Het was de tweede keer dat de Wageningers aan de start van een WK verschenen. Het kampioenschap werd gehouden van 20 tot 27 augustus. / **YdH**

IMPULS VOOR DRIE JONGE ONDERZOEKERS

Onderzoeksfinancier NWO heeft half juli subsidies verleend aan drie vernieuwende onderzoekers van Wageningen Universiteit.

Moleculair bioloog dr. René Geurts (bovenaan) en biochemicus dr. Dolf Weijers (midden) ontvingen elk een Vidi-subsidie van maximaal 600.000 euro om vijf jaar lang een eigen onderzoekslijn te ontwikkelen. Geurts gaat zich verdiepen in de evolutionaire achtergronden van de symbiose tussen vlinderbloemige planten en stikstofbindende bacteriën. Weijers gaat de chemische communicatie tussen meristemen in plantenembryo's onderzoeken. Pluimveeonderzoeker dr. Bas Rodenburg (onderaan) kreeg een Veni-subsidie voor recent gepromoveerde onderzoekers van circa 200.000 euro, om drie jaar onderzoek te doen naar de genetische achtergrond van verenpikken. / **GvM, foto's GA**

PAUSELIJKE ONDERSCHIEDING

‘Ik ben nog aan het nagenieten’, zegt Lidwien van der Heijden. ‘En aan het bijkomen. Het was een indrukwekkende ervaring.’ Op 6 augustus, toen ze in de Wageningse Johannes de Doperkerk achter het altaar stond, hoorde de beheerder van de Afdeling Humane Voeding dat ze een pauselijke onderscheiding had gekregen.

Van der Heijden ontving de onderscheiding Pro Ecclesia et Pontifice voor de kwart eeuw dat ze vrijwilligerswerk deed in de kerk. Zo zat Van der Heijden in het Caritasbestuur, zette ze zich in voor asielzoekers en was ze voorzitter van Kerk en Samenleving. Ze is bovendien voorganger. ‘Daarom stond ik achter het altaar toen ik hoorde dat ik een onderscheiding had gekregen. Ik beschouw het trouwens niet alleen als mijn lintje. Het is ook een onderscheiding voor al die andere mensen die met mij hebben samengewerkt.’ / **WK**

foto Guy Ackermans

UIT 'T VELD

NIEUWS UIT DE WETENSCHAP

Een knautiabij bezoekt een bloem van zijn hofleverancier, de beemdkroon / foto Gérard Minet

BLOEMEN EN BIJEN GAAN SAMEN TEN ONDER

Er dreigt een wereldwijde bestuivingscrisis in de natuur, waardoor met name gespecialiseerde soorten bloemen en bijen gezamenlijk ten onder gaan. Deze waarschuwing komt van Nederlandse en Britse onderzoekers die eind juli publiceerden in Science.

De diversiteit aan bijen in Engeland en Nederland is aanzienlijk gedaald. Dit leiden de ecologen, onder wie dr. André Schaffers van de leerstoelgroep Natuurbeheer en plantencologie, af uit bijna een miljoen waarnemingen die op 180 locaties in beide landen zijn uitgevoerd. Het aantal wilde bijen en zweefvliegen werd daarbij vergeleken met de situatie van voor 1980. In Nederland daalde het aantal soorten bijen in tweederde van de 99 onderzochte gebieden. Slechts in vier gebieden nam het aantal bijen toe. Vooral bijensoorten die nectar en stuifmeel verzamelen bij zeer specifieke plantensoorten blijken minder voor te komen dan voorheen. Plantensoorten die voor hun voortplanting afhankelijk zijn van bestuiving door insecten verliezen eveneens terrein. Alleen plantensoorten die door

de wind of zichzelf worden bestoven blijven constant of nemen nog iets in aantal toe. Illustratief is de situatie bij de knautiabij (*Adrena hattorfiana*) en beemdkroon (*Knautia arvensis*). De knautiabij voedt haar jongen exclusief met stuifmeel van de beemdkroon. De plant komt nog redelijk algemeen voor, maar al wel veel minder dan enkele decennia geleden. Wellicht zorgt toenemende begrazing of het te vroeg maaien van hooilanden en wegbermen ervoor dat de beemdkroon minder vaak in bloei komt. Dit zou dan de achteruitgang van de knautiabij verklaren, maar ook het omgekeerde kan het geval zijn. Volgens de onderzoekers is in ieder geval duidelijk dat de achteruitgang van één van beide soorten directe consequenties heeft voor de kwetsbare compagnon. Een bestuivingscrisis is volgens hen overigens niet alleen slecht nieuws voor de wilde natuur en zeldzame soorten, maar heeft mogelijk ook consequenties voor de landbouw. Wereldwijd zijn gewassen voor zestig procent afhankelijk van bestuiving door insecten. / **GvM**

EXTRA MILJOENEN NODIG VOOR WEIDVOGELBEHEER

Om in Nederland de achteruitgang van het aantal weidevogels te stoppen zijn meer geld, meer land, ingrijpendere beschermingsmaatregelen en een grotere motivatie van boeren nodig. Volgens berekeningen van Alterra kost dit per jaar 29 miljoen euro extra.

Nu vindt op 166.000 hectare weidevogelbeheer plaats. Om de stand van de weidevogels te verbeteren moet dit van landbouwminister Cees Veerman in 2010 280.000 hectare worden. Onderzoekers van Alterra berekenden dat deze uitbreiding een eenmalige investering van 18 miljoen euro vergt en jaarlijks 29 miljoen extra. In totaal zal het weidevogelbeheer dan 78,5 miljoen euro per jaar kosten. 'Maar er is meer nodig dan geld', stelt Alex Schotman van Alterra. Op meer plaatsen zal een zwaar beheerspakket toegepast moeten worden. Deze be-

schermingsmaatregelen voor weidevogels zijn ingrijpender voor de boeren omdat er bijvoorbeeld nog later gemaaid en bemest mag worden. Nu nog is 84 procent van de pakketten licht, vijf procent zwaar en elf procent heel zwaar. Dat moet respectievelijk zestig, twintig en twintig procent worden. Boeren moeten gemotiveerd worden om die zwaardere pakketten te nemen en om überhaupt aan weidevogelbeheer te doen. 'Een groot deel van het areaal ligt buiten de ecologische hoofdstructuur. De kunst is om dat wat nodig is te combineren met de moderne landbouw.' Volgens Schotman zijn rijk en provincies al wel op zoek naar het extra benodigde geld, maar is het onduidelijk hoe de boeren gestimuleerd gaan worden. Een samenwerkingsverband van allerlei betrokken organisaties, het Weidevogelverbond, gaat dit uitwerken. / **MW**

LEI GAAT VAKER EMOTIE ONDERZOEKEN

Het LEI gaat in de toekomst vaker gevoelens en percepties van mensen onderzoeken, naast de vertrouwde rationele verbanden. Bedrijven en de overheid vragen daar om. Het is een gevolg van de 'belevingseconomie', vertelt onderzoeker dr. Siet Sijtsma.

Primaire behoeften zijn niet meer zo belangrijk in de economie. Veel belangrijker voor de omzetcijfers is de beleving die mensen van een product hebben. Ook de overheid is steeds vaker geïnteresseerd in de associaties en gevoelens van burgers. Want ken je dat gevoel, dan kan je de befaamde kloof tussen burgers en overheid misschien wel overbruggen. Dr. Siet Sijtsma, onderzoeker bij het LEI, heeft het over de overvloedsschappij en de belevingseconomie als ze het belang van gevoel en percepties uitlegt. De socioloog deed eerder al onderzoek naar de beleving van hobbydierhouders van hun geiten of kippen, zodat communicatie over beleid gericht op de hobbydierhouderij daar beter rekening mee kan houden. Het aantal onderzoeksopdrachten dat vraagt om inzicht in de beleving, de percepties en het gevoel van mensen neemt toe, zegt Sijtsma. Onlangs maakte het LEI een stappenplan zodat in de toekomst dergelijke vragen beter en gestructureerder onderzocht kunnen worden. Als mensen direct gevraagd wordt naar hun gevoel blijken ze dat bijvoorbeeld niet altijd te willen of kunnen vertellen. Projectieve onder-

Het LEI deed al eens onderzoek naar de beleving van mensen die hobbydieren houden. / foto BvB

zoekstechnieken werken dan wel, vertelt Sijtsma. Daarbij worden bijvoorbeeld associaties van mensen gevraagd aan de hand van afbeeldingen, zoals een verzameling ansichtkaarten, van materialen als glas, metaal en plastic, of van woorden als automerk, dier of land. Dat geeft een beter beeld van de belevingswereld van mensen dan directe vragen. / **JT**

Aandacht voor emotie; een stappenplan om affectie in strategievorming te integreren. LEI-rapport 7.06.14, juli 2006.

‘Een afwijkende
prostaat bij
stieren wijst op
gebruik van
groeibevorderaars’

SMAAKVERSTERKERS VERBETEREN EETLUST OUDEREN NIET

Extra smaakstoffen in het eten verbeteren de eetlust van ouderen niet. Dat is de uitkomst van een Wageningse proef met enkele tientallen senioren, van gemiddeld 85 jaar oud, in verzorgingstehuizen.

De gezondheid van veel senioren is niet goed omdat ze lijden aan ‘ouderdoms-anorexia’. Belangrijke oorzaak daarvan is dat het vermogen om te proeven, en dus van de smaak van eten te genieten, bij ouderen is afgenomen. In 2001 toonde een Wagenings onderzoek aan dat het gebruik van extra smaakversterkers bij de bereiding van het eten van ouderen de eetlust verbetert. In die studie werd natriumglutamaat gebruikt, dat hartige smaken versterkt, en een reeks smaakstoffen als ‘Fried Chicken’, ‘Roast Lamb’ en ‘Chicken Soup’ van fabrikant Quest. Het was toen niet duidelijk wat de verbetering van de eetlust veroorzaakte: het glutamaat of de smaakextracten. Het onderzoek van Natasja Essed, promovenda bij Humane Voeding, dat binnenkort verschijnt in Appetite, moest meer duidelijkheid scheppen. In de proef, die werd uitgevoerd in drie Nederlandse verzorgingstehuizen, werkten de onderzoekers met vier groepen ouderen. Een controlegroep kreeg geen smaakversterkers door het eten, één groep alleen natriumglutamaat, een andere alleen smaakstoffen, en een vierde groep tenslotte kreeg eten met zowel natriumglutamaat als smaakstoffen. Na zestien weken moesten de onderzoekers echter constateren dat de toevoegingen geen resultaat hadden gehad. Geen van de groepen was meer gaan eten. De groep wiens eten met zowel glutamaat als de smaakstoffen was behandeld, was zelfs een beetje afgevallen.

De Wageningers denken dat dit komt door een combinatie van factoren. Veel van hun proefpersonen gebruikten bijvoorbeeld medicijnen of droegen een kunstgebit. Medicijngebruik en een kunstgebit verminderen het vermogen om eten te proeven. Recent meldden andere Wageningse onderzoekers dat vooral omgevingsfactoren, zoals de manier waarop eten wordt opgediend, ouderen het plezier in het eten kunnen geven. / **WK**

OESTROGENEN UIT SOJA LATEN PROSTAAT MET RUST

Het is zo goed als uitgesloten dat stoffen die van nature in veevoer zitten bij stieren prostaatafwijkingen veroorzaken. Dat blijkt uit onderzoek dat histopatholoog dr. Maria Groot van onderzoeksinstituut RIKILT publiceerde in Veterinary Research Communications.

Groot onderzocht de prostaat van kalveren die vier weken lang commerciële sojaconcentraten hadden gegeten. Ze concludeert dat een afwijkende prostaat bij stieren wijst op het mogelijke gebruik van verboden groeibevorderaars. Het idee dat verbindingen zoals die te

vinden zijn in soja iets doen met de prostaat is niet zo raar, zegt Groot. ‘Plantaardige oestrogenen als genisteïne en daidzeïne in soja hebben een tweevoudige werking’, zegt Groot. ‘In het ene weefsel imiteren ze de werking van het geslachtshormoon estradiol, in het andere blokkeren ze de werking van estradiol juist. Estradiol is een groeibevorderaar. Het gebruik van estradiol of een verwante stof verraadt zich vaak via de prostaat. Het hormoon laat het epitheel om de prostaat groeien. Het orgaan krijgt bij wijze van spreken uitgroei-sels, waardoor het soms niet meer goed

functioneert. Met mijn onderzoek wilde ik nagaan of de uit soja afkomstige oestrogene componenten in veevoer ook zo’n effect hebben.’ Dat was niet geval, ontdekte Groot. ‘Als je in de prostaat van stieren woeking van de basale epitheelcellen ziet, dan is dat het resultaat van farmacologische middelen met een hormonale werking. De fyto-oestrogenen in veevoeding kunnen zo’n afwijking niet laten ontstaan,’ aldus Groot. / **WK**

(Vet Res Commun. 2006 Aug; 30(6):587-98.)

Aangetaste bomen vertonen bruine vlekken op de stam en ‘bloeden’ donker vocht. / foto Wageningen UR

BACTERIE VEROOorzaakt KASTANJEZIEKTE

De bloedingsziekte bij paardenkastanjes wordt veroorzaakt door een bacterie uit een groep bekende plantenziekteverwekkers, de Pseudomonas syringa. Dit blijkt uit experimenten waarbij Plant Research International en de Plantenziektekundige Dienst bomen kunstmatig met de bacterie hebben besmet.

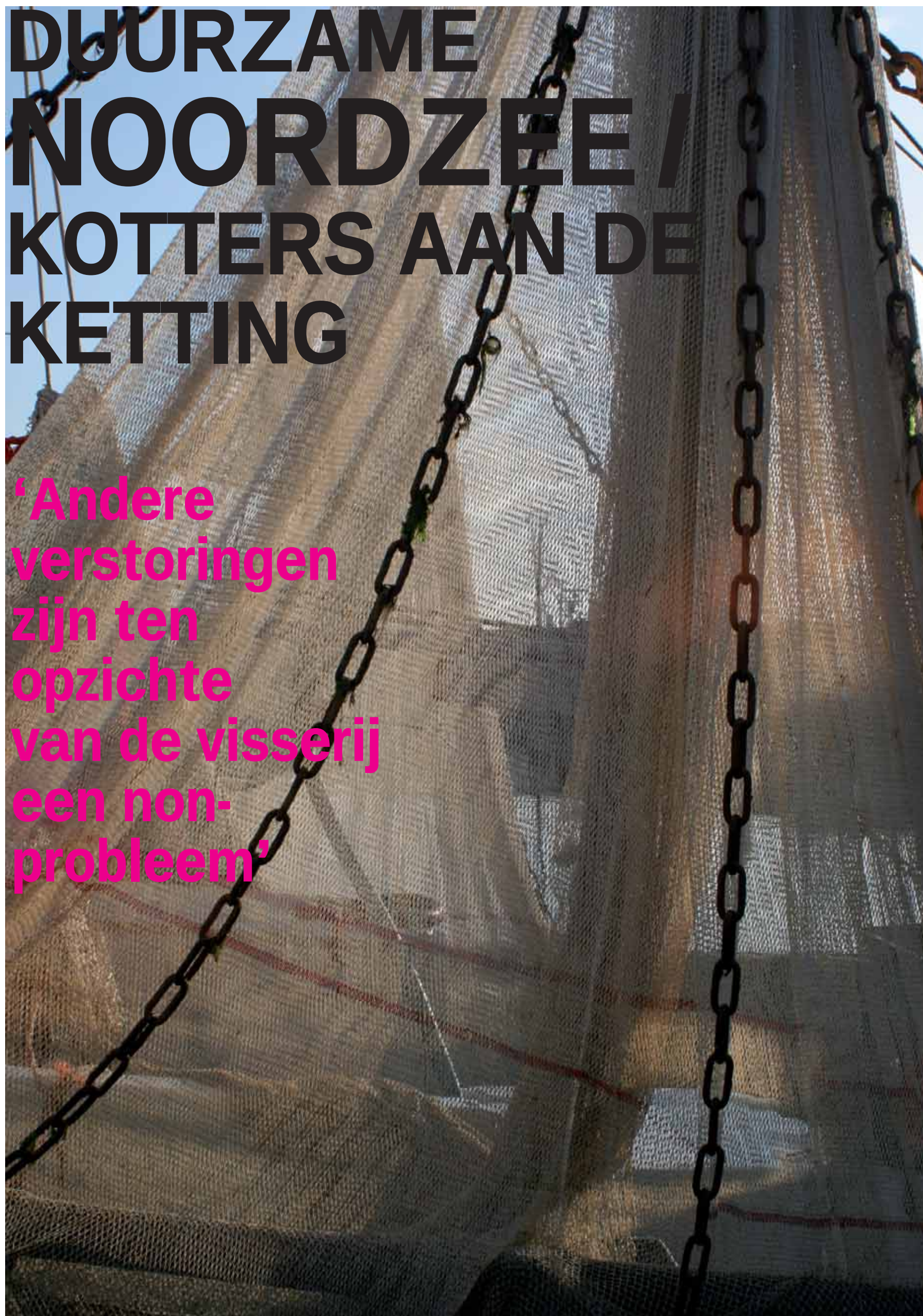
De werkgroep Aesculaap, die het onderzoek naar de kastanjeziekte coördineert, had vorig jaar al haar verdenkingen tegen de groep bacteriën uitgesproken op basis van proeven met zaailin-

gen. ‘We hebben een half jaar geleden vijftientig volwassen bomen met de bacterie besmet en die vertonen nu allemaal de ziekteverschijnselen’, zegt dr. Arjen Speksnijder van PRI. Hiermee is op klassieke wijze aangetoond dat de groep bacteriën de ziekte veroorzaakt. ‘We hebben nog geen bewijs welk type het precies is, maar mijn intuïtie zegt dat het wel iets nieuws zal zijn’, aldus Speksnijder. Hoe de bacterie precies in kastanjebomen terecht komt, is ook nog niet bekend. Duidelijk is wel dat beschadigingen of verwondingen van de paardenkastanjes het risico op besmetting ver-

groten. Bomen zijn vaak erger aangetast dan ze op het eerste gezicht lijken te zijn. Onder een schijnbaar gezonde bast met maar een klein wondje komt vaak een ernstige aantasting tevoorschijn. Uit een vorig jaar gehouden inventarisatie bleek dat bijna eenderde van de Nederlandse paardenkastanjes is aangetast door de ziekte. De werkgroep noemt de situatie ernstig omdat op dit moment nog geen goede bestrijdingsmiddelen beschikbaar zijn. In vervolgonderzoek gaat zij kijken hoe de bloedingsziekte te lijf kan worden gedaan. / **GvM**

DUURZAME NOORDZEE/ KOTTERS AAN DE KETTING

**‘Andere
verstoringen
zijn ten
opzichte
van de visserij
een non-
probleem’**

Duurzaam beheer van de Noordzee is het thema van de opening van het academisch jaar in Wageningen, op 4 september. Veel maatregelen zullen ter sprake komen, maar één voor de hand liggende oplossing wordt vreemd genoeg vergeten: leg de kotters een tijdje aan de ketting. Tijdens de Tweede Wereldoorlog is al gebleken dat niets zo goed is voor het zeeleven als de afwezigheid van vissers.

door MARTIN WOESTENBURG/ foto's BART DE GOUW

BOOMKORVISSERIJ ONDER DRUK

De Nederlandse zeevloot bestaat uit ruim 350 kotters en zeventien trawlers. Kotters zijn schepen met motoren van een paar honderd tot vierduizend pk en twee tot zeven bemanningsleden, die met boomkorren in de Noordzee vissen op platvis en garnalen. Daarnaast zijn er zeventien trawlers die in Europese en Afrikaanse wateren op haring en makreel vissen.

De Nederlandse zeevisserij bracht in 2004 376 miljoen euro op. Dat is nog geen promille van het nationale inkomen. Het aandeel van de kottervisserij is daarin 245 miljoen, dat van de trawlers 131 miljoen.

Het aantal trawlers was de afgelopen jaren stabiel. De omzet steeg van 113 miljoen in 1998 tot 131 miljoen in 2004. Met de kottervisserij gaat het minder goed. Het aantal boten daalde sinds 1998 van 407 naar 350. De omzet daalde van 275 miljoen naar 245 miljoen. De vissers hebben veel last van de stijgende energieprijzen. Een kotter gebruikt per week zo'n dertigduizend liter diesel. Zo'n vijftig procent van de omzet gaat op aan brandstofkosten.

Voor de meeste Nederlanders is de Noordzee niet meer dan een bruin-groenig wateroppervlak waarover ze uitkijken vanaf het strand. Maar met een omvang van 57 duizend vierkante kilometer is het Nederlands Continentaal Plat eigenlijk 's lands grootste natuurgebied. Met verrassende levensvormen. Honderd meter onder water leven noordkrompen, schelpdieren die tweehonderd jaar oud kunnen worden. De roggen met hun mooie vleugels leggen eieren - met de insectachtige zwarte capsules die je op het strand vinden kunt - tientallen meters diep in het zand en de modder van de Oestergronden en Doggersbank.

Deze onzichtbare rijkdom van de Noordzee staat onder druk. Het is al tijden één van de drukst bevaren zeeën van de wereld, met continu meer dan driehonderd schepen. Er staan talloze boortorens en liggen vele elektriciteit- en communicatiekabels. Daarnaast wordt er gebouwd in zee. Er komt een tweede Maasvlakte, heeft het kabinet onlangs besloten. En de aanleg van windmolenparken op acht kilometer uit de kust bij Egmond aan Zee en op 23 kilometer uit de kust bij IJmuiden is al begonnen.

Vorig jaar waren er nog wel berichten over het toenemende aantal dolfinen en bruinvissen in de Noordzee. Maar die ontwikkeling is volgens onderzoekers niet zo positief als het lijkt. De zeezoogdieren zijn waarschijnlijk een voorbode van verstoringen in het ecosysteem als gevolg van de klimaatverandering.

De grootste verstoring voor het leven onder de zeespiegel is echter de visserij. Alle onderzoekers, van de mariene ecologen op Texel tot de visserijbiologen in IJmuiden, zijn het erover eens dat de visserij in de laatste vijftig jaar volledig is doorgeschooten. De vissers kregen steeds grotere boten, de motoren meer pk's, en de vissen steeds minder kans om te ontsnappen.

Dr. Han Lindeboom, lid van het directieteam van Wageningen Imares: 'Andere verstoringen in de Noordzee zijn ten opzichte van de visserij een non-probleem. De visserij veroorzaakt relatief veel meer effect, ook al doet de visserij moeite om dat te verminderen. Onderzoek van het NIOZ heeft het effect van de boomkor op het bodemleven in de Noordzee bikkelhard aangetoond.'

NATUURRESERVAAT

Als dit allemaal zo is, en we willen werkelijk iets doen om het onderwaterleven te redden, waarom sluiten we de Noordzee dan niet een tijdje voor de visserij? We maken van dat hele water gewoon een natuurreservaat. Voor de economie hoeven we het niet te laten, want de bijdrage van de visserij aan de Nederlandse economie bedraagt nog geen promille van het bruto nationaal product.

Dat het helpt, heeft de geschiedenis al bewezen. Dr. Martin Pastoors doet bij Wageningen Imares promotieonderzoek naar historische visstanden. Uit de cijfers die hij verzamelde, blijkt dat de visstand zowel tijdens de Eerste als de Tweede Wereldoorlog sterk groeide. De vangst van kabeljauw verviervoudigde na de Eerste Wereldoorlog en verdrievoudigde na de Tweede. De vangst van schol verdrievoudigde na 1945.

De meest logische verklaring voor deze groei is het feit dat er tijdens de wereldoorlogen niet gevestigd kon worden. De impact van de visserij is dus enorm. De cijfers laten ook zien dat de visserij er al snel weer voor zorgt dat de vangsten op het oude niveau komen. Tussen 1945 en 1950 daalden zowel de vangsten van kabeljauw als van schol naar niveaus die vergelijkbaar zijn met die voor de Tweede Wereldoorlog.

En er is nóg een precedent, namelijk het verbod op de vangst van haring in de jaren zeventig. Dat leidde tot een herstel van de haringstand. 'Daarna is er een goed beheersbare visserij geweest', stelt dr. Rob Grift, hoofd visserijonderzoek van Wageningen Imares. Tijdelijk, want nu gaat het weer minder goed met de haring.

Puur ecologisch geredeneerd is Natuurreservaat Noordzee dus een goed idee, vindt Lindeboom van Imares. 'De zee is overbevist. Je zou de Noordzee kunnen sluiten tot de vis- en boomdierpopulaties zich hersteld hebben en weer goed voortplanten. Dan kom je uit op een periode tussen de vier en zeven jaar; schollen redden het iets eerder, roggen doen er langer over. Vervolgens moet je op de meest verstandige manier gaan vissen.'

DOODKLAP

Voor de meer dan tweeduizend zeevissers in Nederland betekent de sluiting van de Noordzee echter wel de doodklap, verwacht visserijconoom dr. Hans van Oostenbrugge van het LEI. 'De hele Nederlandse visserij zou eronder lijden. Sowieso de kleine kotters die vooral in de kustzone, vaak op kleinschalige manier, vissen op platvis en garnalen. Maar ook de grootschalige kottervisserij op platvis, want de quota die Nederland heeft voor platvis liggen allemaal in de Noordzee. Bovendien is de trawlervisserij voor meer dan 25 procent afhankelijk van de Noordzee.' En dan heeft hij het nog niet over de invloed die een visverbod heeft op de visafslagen en de vissersplaatsen.

Sluiting van de Noordzee kan daarnaast ook nadelig zijn voor de zeenatuur elders. 'Het is een internationaal plaatje', stelt drs. Martin Scholten, directeur van Wageningen Imares. Je kunt de Noordzee wel sluiten, maar dan gaan de vissers ergens anders vissen. Dat gebeurde ook toen haringvissers in de vorige eeuw geen haring mochten vissen. Er ontwikkelde zich een grootschalige visserij met grote, fabrieks-

matige trawlers die tot aan de kust van Mauritanië op makreel en sardines gingen vissen. Daarmee verleg je het probleem in plaats van mee te werken aan een duurzame visserij, vindt Scholten.

KLEINSCHALIGE VISSERIJ

Om deze redenen is een tijdelijk visverbod geen realistische optie, menen de wetenschappers. Toch moet er wel degelijk iets gebeuren om te voorkomen dat het nog slechter gaat met de Noordzee. Lindeboom pleit al jaren voor beschermde gebieden in de zee. Die blijven nodig, vindt hij. 'Het besef is wel doorgedrongen dat duurzame visserij een oplossing kan zijn - met een lagere visserijdruk, gesloten gebieden en andere vistechnieken. Het probleem is echter dat we te maken hebben met een uitgeput systeem, waarbij al die maatregelen neerkomen op dweilen met de kraan open.'

Scholten ziet de bescherming van bepaalde gebieden in de Noordzee als een uitstekend beginpunt om de visserij te dwingen duurzaam te opereren. 'De kracht van de beschermde gebieden is juist dat het een legitimatie geeft om eisen te stellen aan de visserij. De gebieden moet je uitzoeken op ecologische kwaliteit, en met de ecologie als uitgangspunt moet je eisen stellen aan de visserij. Daarmee kun je vanuit de ecologie richting geven aan de economie.' De ecologie moet dus leidend worden voor de visserij. Maar hoe bepaal je of een vis ecologisch verantwoord wordt gevangen? Een keurmerk als dat van het Marine Stewardship Council (MSC), dat wordt gepromoot door het Wereld Natuur Fonds en Unilever, en 'De goede visgids' van journalist Wouter Klootwijk en Stichting De Noordzee, zijn volgens Scholten een goede aanzet maar te algemeen. Het MSC kijkt naar gebieden en maakt geen onderscheid tussen goede en slechte vissers. En de vissen die in de visgids het predicaat 'rood' en dus onverantwoord krijgen, kun-

nen onder sommige omstandigheden best verantwoord opgevisst zijn.

Het is dus zoeken naar goede vissers, en een markt voor hun producten. Een voorbeeld daarvan is de Verse Visafslag van Den Oever op Wieringen, waarvan Scholten een van de initiatiefnemers is. Elke zaterdagochtend kunnen mensen hier dagverse vis kopen - als het seizoen het toelaat paling uit het IJsselmeer, garnalen en mosselen uit de Waddenzee, en schol en langoustines uit de Noordzee. De kleinschalige Wieringse kottervloot houdt rekening met de natuur en vist bijvoorbeeld in de paaitijd niet op schol, maar tegelijkertijd verkoopt de afslag ook vissen die in de reguliere visserij overboord worden gekieperd als bijvangst.

Juist door het regionale karakter is de Verse Visafslag een prima proeftuin voor onderzoek. Want hoewel de Wieringse visafslag kleinschalig is, bevat het concept oplossingen die breder toegepast kunnen worden. De vangsten vormen bijvoorbeeld een mooie afspiegeling van de rijkdom of de armoede van de Noordzee, en zijn daarmee een soort vinger aan de pols voor zowel de vissers als de onderzoekers.

VISSKWEK

Een andere mogelijkheid voor vissers om geld te verdienen is de visskweek, denkt Lindeboom. 'Je zou daarbij kunnen denken aan maatschappen van bedrijven die zich richten op een combinatie van vissoorten, waarbij je de zeevisserij combineert met de visskweek. In goede jaren kun je vissen, in de slechte jaren is de kwekerij de boterham.'

Die visskweek is nodig, want de vraag naar vis, schaal- en schelpdieren ziet Scholten in de toekomst niet verminderen. 'De behoefte aan sea food kan zelfs nooit door de visserij gedekt worden. Aquacultuur moet dat gat dekken.'

Die aquacultuur kan zich ook op het land vestigen.

Dr. Jan Ketelaars van Plant Research International is namens Wageningen UR bezig met een integraal project waarbij het kweken van tong in Zeeland centraal staat. Er worden in Zeeland al zagers gekweekt, grote wormen die de tong graag eet.

Samen met de provincie Zeeland en het Zeeuwse bedrijfsleven hoopt Ketelaars binnen twee jaar een proefbedrijf op te zetten. De tongkweek zou volgens hem in twintig jaar kunnen uitgroeien tot een sector met een jaarlijkse productie van 15.000 ton. Die zou nu 150 miljoen euro waard zijn. In die sector zouden honderdvijftig tot driehonderd bedrijven kunnen werken, met een ruimtebeslag van tien- tot vijftienduizend hectare, ongeveer een tiende van het Zeeuwse landbouwareaal. Ketelaars denkt de kwekerijen te combineren met natte natuurontwikkeling zoals in Plan Tureluur op Schouwen Duiveland, en met de teelt van zeekraal en andere zilte groenten.

TOEKOMSTVISIOEN

Om zulke toekomstvisioenen werkelijkheid te maken, zal de wetenschap zich anders moeten organiseren. Scholten hoopt binnen het nieuwe instituut Wageningen Imares hier een aanzet toe te geven. De visbiologen van het vroegere visserijonderzoek en de mariene ecologen die zich vooral bezighielden met de Waddenzee zullen hun gereedschap op elkaar af moeten stemmen.

Eén van de belangrijkste vraagstukken waar ze voor staan, daarover zijn alle onderzoekers het eens, is hoe het dynamische ecosysteem van de Noordzee zich gedraagt onder de invloed van de klimaatverandering. Want zelfs al wordt een keer het besluit genomen om visserij op de Noordzee voor een aantal jaar te verbieden, dan nog kunnen veranderingen in klimaat en zeestromingen roet in het eten gooien.

‘In goede jaren kun je vissen, in slechte jaren is kwekerij de boterham’

EEN NIEUW BLAD VOOR HEEL WAGENINGEN UR

Voor u ligt Resource, opvolger van Wb en het nieuwe weekblad voor Wageningen UR. Het zal evenals zijn voorganger wekelijks berichten over wetenschap, onderwijs, studentenleven en organisatorische verwickelingen aan de universiteit en de onderzoeksinstituten. Nieuw is dat Resource tevens aandacht zal besteden aan hogeschool Van Hall Larenstein.

Waarom een nieuw blad?

Er waren twee redenen om na te denken over een nieuw blad. De eerste was de wens van de raad van bestuur om beter gebruik te gaan maken van intranet voor de nieuwsvoorziening van medewerkers en studenten. Wageningen UR wil haar intranetsite verbeteren en onder andere een dagelijkse nieuwsvoorziening starten. De functie van het blad gaat daarom veranderen. Resource zal zich meer dan Wb gaan richten op opinievorming en achtergrondverhalen. Een tweede reden is het toetreden van de hogeschool Van Hall Larenstein. De hogeschool is al bijna twee jaar onderdeel van Wageningen UR, maar er was nog geen gezamenlijk intern blad. Dat gaat nu veranderen. Resource is er ook voor studenten en medewerkers van de hogescholen. Van daar een nieuw blad met een nieuwe naam.

Waarom de naam Resource?

Resource verwijst naar de belangrijkste ambitie van Wageningen UR, vervat in de slogan 'To explore the potential of nature, to improve the quality of life'. Wageningen UR wil bijdragen aan oplossingen voor één van de grootste mondiale vraagstukken, het zorgvuldig beheren van de natuurlijke hulpbronnen van de aarde. De naam is Engels, omdat die taal in 2008 de voertaal wordt van Wageningen UR. 'Resource' kan wellicht wat ver-

warring opleveren omdat het relatieblad van Wageningen UR tot 2005 ook zo heette. Hopelijk is de spraakverwarring van korte duur.

Is Resource onafhankelijk?

In een nette wetenschappelijke publicatie legt de auteur uit welke belangen hij heeft. Daar zullen wij ook niet geheimzinnig over doen. Resource wordt, net als voorheen Wb, betaald door Wageningen UR. Wij willen ook niet verbloemen dat de redactionele vrijheid een belangrijk punt is geweest in de gesprekken over dit nieuwe blad. De redactie van Wb is gewend zelfstandig keuzes te maken over inhoud en toon van berichten, en wil dat in de toekomst blijven doen. De raad van bestuur liet de redactie dit voorjaar echter weten zeggenschap te willen hebben over de berichtgeving omtrent organisatorische ontwikkelingen. Na uitvoerige besprekingen zijn er uiteindelijk afspraken gemaakt waarbinnen wij menen een geloofwaardig, leesbaar blad te kunnen blijven maken. Kern van die afspraken is dat intranet de eerste bron wordt voor organisatorisch nieuws. De afdeling corporate communicatie zal verantwoordelijk zijn voor de berichten op de vernieuwde intranetsite, die in oktober in de lucht gaat. Voor de berichten in het blad Resource blijft de redactie verantwoordelijk.

Om het in een voorbeeld samen te vatten: u zult in ons blad niet als eerste lezen dat er een reorganisatie op stapel staat, of een nieuwe opleiding. U mag er wel op rekenen dat uw mening over die plannen ongezoeten in het blad komt in de vorm van interviews, debat en ingezonden brieven, en dat de redactie haar eigen mening geeft in columns en commentaren.

Wat gaat Resource bieden?

Naast een aantal vertrouwde elementen uit Wb - de column van Willem Koert, een debatrubriek, redactioneel commentaar, tekeningen van Kito en Henk van Ruitenbeek - zult u ook nieuwe rubrieken aantreffen. Resource mikt op een zeer divers lezerspubliek. Van studenten in Velp, Leeuwarden en Wageningen tot onderzoekers in IJmuiden, Den Haag en Lelystad. Met een aantrekkelijke mix van onderwerpen en stijlen hoopt de redactie een lijfblad te worden voor iedereen die werkt en studeert aan Wageningen UR. U kunt natuurlijk zelf het best beoordelen of wij slagen in die opzet. Wij horen daarom graag wat u van het nieuwe blad vindt. Laat uw mening horen en mail naar resource@cereales.nl.

Korné Versluis, hoofdredacteur Resource

IN BEELD

door KOEN MOONS/ fotografie GUY ACKERMANS

De Deventer vestiging van Van Hall Larenstein verhuisde eind juli naar Wageningen. En ook de Velpse opleiding Voedingmiddelentechnologie trok in het Imag-gebouw aan de Mansholtlaan, het tijdelijke onderkomen van de hogeschool totdat het

Forumgebouw gereed is. Het kostte zo'n dertig vrachtwagenritjes van Deventer en Velp naar Wageningen om de hele inboedel over te brengen. 'De verhuizing ging prima', zegt hoofd facilitaire dienst Herman Jansen. 'Langzaam wordt het gebouw

ingericht en ik moet zeggen dat het prima bevalt. Ik hoor nu al mensen zeggen: we blijven hier, laat dat Forumgebouw maar zitten.'

OUDE KOEIEN

UIT DE ARCHIEVEN VAN WAGENINGEN UR

door WILLEM KOERT

Cornelia Reinders-Gouwentak in de jaren zeventig. In januari 1960 werd de hoogleraar beschoten door een Bulgaarse student. / foto historisch archief FB

DE GEMENE PROFESSOR EN DE GETERGDE STUDENT

Als student Josif Lulev in januari 1960 een kogel afvuurt op de hoogleraar Cornelia Reinders-Gouwentak, is het voor De Telegraaf een uitgemaakte zaak. Lulev, 33 jaar en een Bulgaarse vluchteling, is door de hoogleraar ‘tot het uiterste getergd’. De verslaggever spreekt met anonieme Wageningers. Zij keuren de daad van Lulev af, maar kunnen hem wel begrijpen.

Reinders-Gouwentak is een fenomeen. In een tijdvak dat vrouwen bijna alle mogelijkheden tot maatschappelijke carrière ontzegt, schopt zij het tot hoogleraar Plantkunde. Bestuurders, collega’s en studenten sidderen voor haar. Sommige studenten slagen nooit bij haar, hoe hard ze ook hun best doen, melden bronnen van De Telegraaf. De studenten hadden kennelijk ooit een slechte indruk op de hoogleraar gemaakt, en die nooit meer kunnen wegnemen. Zo ook Josif Lulev. De Bulgaar mag geen examen bij Reinders-Gouwentak doen, oordeelt ze. Daarmee ontnemt ze Lulev, die moet slagen voor Plantkunde om

zijn studie af te maken, de kans om zijn bul te halen, schrijft Jan van der Haar. De historicus publiceert in de jaren negentig een diepgravend drieluik over de historie van de Wageningse universiteit. ‘U kunt beter in uw eigen land afstuderen’, zegt de hoogleraar in 1959 tegen de student, die al sinds 1956 colleges bij haar volgt. ‘Hier zal het nooit iets worden.’ Volgens De Telegraaf zegt Reinders-Gouwentak ook dat ze het Universitaire Asielfonds, dat Lulevs studie betaalt, heeft geadviseerd om zijn uitkering stop te zetten. Het is zonde van het geld, vindt ze. Als ze is uitgesproken, laat de hoogleraar de geëmotioneerde Lulev door haar assistenten het gebouw uitzetten. Vroeg in het nieuwe jaar van 1960, als Cornelia Reinders-Gouwentak en haar echtgenoot hebben gegeten bij De Wereld en teruglopen naar huis, wacht Josif Lulev het echtpaar op. De student heeft een revolver bij zich. Er ontstaat een woordenwisseling, schrijft De Waarheid in een uitgesproken pro-Gouwentakartikel. De partijkrant van de Com-

munistische Partij Nederland heeft geen hoge dunk van mensen die weglopen uit een communistisch arbeidersparadijs. Tijdens de ruzie schiet Lulev de hoogleraar door haar schouder. Zij verweert zich met haar paraplu, en valt de student aan. Lulevs tweede kogel mist, de derde raakt hem in zijn been. Het echtpaar vlucht weg, Lulev verstopt zijn revolver in de struiken en gaat naar zijn flat, waar hij enkele uren later wordt gearresteerd. De student krijgt een celstraf van elf maanden. Als hij vrijkomt, vertrekt hij naar het Duitse Freiburg, waar hij in 1964 doet wat Cornelia Reinders-Gouwentak voor onmogelijk houdt. Hij studeert af in de bosbouw, en promoveert daar vijf jaar later. Over Reinders-Gouwentak worden in 1966 trouwens Kamervragen gesteld, maar dat is een andere oude koe.

WERKPLEK

WIE ZIT WAAR EN WAT DOET HIJ DAAR?

RENÉ VAN DE STUDENTENBALIE

Rijen dik staan ze tijdens de AID bij de Centrale Studentenbalie, de aankomende eerstejaars die zich in moeten schrijven. Kalm staat René Brookman hen één voor één te woord. ‘Het is altijd extreem druk met de AID, maar ik word er niet warm of koud van. Je moet overal wachten. Soms lopen studenten weg. Dan komen ze de volgende dag wel weer terug.’ Brookman begon vierentwintig jaar geleden als uitzendkracht bij de toenmalige vakgroep Veevoeding aan de Haagsteeg. ‘Ik typte daar nog hele collegedictaten uit.’ Na omzwervingen over verschillende afdelingen zit hij sinds 1999 achter de studentenbalie. Hij is niet anders gewend dan drukte. ‘Op mijn

eerste werkdag stonden er zestig in een rij. Studenten moesten zich nog bij ons aan komen melden voor examens. Nu kan dat via internet. Dat scheelt veel werk.’ Toch blijft er nog genoeg te doen. Brookman ziet studenten vanaf het moment van inschrijven tot het aanmelden voor afstuderen. Het zijn juist deze contacten en de drukte die hij leuk vindt. ‘Ik wil doordonderen.’ En tussen de bedrijven door is er nog genoeg tijd om te lunchen. Maar niet om de hoek, in de kantine van het bestuursgebouw. ‘Dan kijk ik toch naar studenten die richting de balie lopen voor hulp. Ik ga liever even naar huis om mijn hond uit te laten. Ik woon op de Markt, dus dat is dichtbij.’ / LH

foto Guy Ackermans

M.I.

De nieuwe actiegroep Sex voor Dieren strijdt voor 'onderbelichte dierenrechten', zoals het recht op seks, vrije partnerkeuze en een gezinsleven. De beweging probeert genoeg handtekeningen te verzamelen om het onderwerp op de agenda van de Tweede Kamer te krijgen. Een nobel streven?

DIEREN HEBBEN RECHT OP SEKS

door KOEN MOONS

Prof. Harry Blokhuis, Animal Sciences Group, coördinator EU-project Welfare Quality

'Dat hangt er helemaal van af in hoeverre een dier echt gemotiveerd is tot seks. Bij dierenwelzijn kijken we naar motivaties die dieren hebben. Kippen hebben bijvoorbeeld een sterke motivatie om te scharrelen, daarom geven we ze ruimte om te scharrelen en geven we ze strooisel.

Ik ben geen expert op gebied van seks bij dieren, maar ik ga er vanuit dat het vooral afhangt van de sociale situatie of die motivaties er zijn. Als vrouwelijke dieren alleen in een vrouwelijke omgeving zijn, is die motivatie er misschien helemaal niet. Ik geloof niet dat legkippen seks missen. Ik vind het nogal vergezocht. Als je daar serieus iets over wilt zeggen, moet je eerst onderzoek doen. Dit is slechts het toedichten van menselijke emoties aan dieren. Gezinsleven is ook zo'n begrip dat we bij dieren helemaal niet kennen.'

'Ik geloof niet dat legkippen seks missen'

'Ook in de natuur is seks geen recht'

Dr. Paul Koene, leerstoelgroep Ethologie

'Het is goed onderscheid te maken tussen behoeften en mogelijkheden voor gedrag. Een dier lijdt als er aan belangrijke eerste levensbehoeften niet wordt voldaan. Dat zijn bijvoorbeeld ruimte, soortgenoten, eten en drinken. Naast levens- of gedragsbehoeften zijn er luxe omstandigheden die gelegenheid tot gedrag bieden en die waarschijnlijk plezier opleveren; lekker eten om te smikkelen of een soortgenoot om seks mee te hebben. Bij afwezigheid van dat lekkere eten of die soortgenoot heb je dan geen plezier, maar lijden doe je ook niet. Het zijn mogelijkheden, maar geen eerste levensbehoeften. Het zou goed zijn om ons voorlopig nog te concentreren op die eerste levensbehoeften en het weg nemen van lijden bij dieren. Pas als dat lijden er niet meer is, kan het relevant zijn om de dieren plezier te geven. Of dat noodzakelijk is, en of seks zou moeten, is maar de vraag. Onder natuurlijke omstandigheden komen vaak maar weinig dieren aan seks toe. Ook in de natuur is seks geen recht. Liefde voor dieren lijkt me voor de dieren en de mensen veel belangrijker dan seks voor dieren.'

Prof. Rolf Hoekstra, Laboratorium voor Erfelijkheidsleer

'Misschien hebben ze wel een punt. Seks hoort zeker bij de eerste levensbehoeften, er is weinig gedrag dat zo belangrijk is. Soorten moeten simpelweg een enorme drive hebben om zich voort te planten, anders wordt dat ongenadig afgestraft door natuurlijke selectie. Ik geloof niet dat dieren in gevangenschap die behoefte niet hebben.

Het zal wel per soort verschillen. Bij sommige dieren is de neiging om zich voort te planten seizoensgebonden en wordt die opgewekt door bepaalde prikkels, zoals daglengte en temperatuur. Als die prikkel in gevangenschap ontbreekt, blijft de behoefte misschien weg. Maar dat kun je zeker niet over alle dieren zeggen. Dus ik denk wel dat dieren in veel gevallen seks missen.

Anderzijds, in het wild zie je vaak dat mannetjes een enorme onderlinge competitie hebben en dat een klein aantal mannetjes met meerdere vrouwtjes paart. Veel mannetjes zullen geen seks hebben en zich dus niet voortplanten.'

'Seks hoort zeker bij de eerste levensbehoeften'

'Bij mensen kun je je ook afvragen of het seksuele gedrag natuurlijk is'

Drs. Marnix Rietberg, docent Natuurmanagement bij Van Hall Larenstein

'Op zich vind ik het een heel goed initiatief. Als je ziet dat productiedieren nauwelijks aan echte seks toekomen, dan is dat inderdaad een heel storende factor in hun natuurlijke gedrag. Maar je moet wel onderscheid maken tussen productiedieren, non-productiedieren en mens-dieren.

Seks is bij productiedieren een probleem, maar nakomelingschap weer niet. Er wordt vaak juist gestreefd naar zo veel mogelijk nakomelingen. Bij non-productiedieren wordt veel meer verantwoord omgegaan met natuurlijk gedrag, ook wat seks betreft, maar daar wordt weer niet verantwoord omgegaan met het nakomelingschap. Daar gebruiken we anticonceptie en dergelijke om het dier daarin te beperken. Wilde dieren zijn natuurlijk weer een heel ander verhaal, net als mensen. Bij mensen kun je je ook afvragen of seksueel gedrag op natuurlijke wijze tot uitdrukking komt. Maar daar heeft de actiegroep het niet over.'

Prof. Frans Brom, leerstoelgroep Fokkerij en genetica

'Mijn eerste reactie is: een aardige practical joke. Ik kan het niet echt serieus nemen. Daarnaast zie ik hierin een duidelijk vreemd zijn met de problemen die in de dierhouderij spelen. Het is een antropomorfische benadering van het dierenwelzijn die afleidt van de werkelijke problemen die spelen. Ze hebben het over leuk werk en zo nu en dan een gezonde vrije partij. Deze mensen beseffen niet dat leuk voor een dier iets heel anders is dan voor de mens.

En over welke soort spreken we? Hebben we het over gezelschapsdieren of productiedieren? Dat maakt nogal uit. Maar over het algemeen vind ik seks geen belangrijk recht. Een dier lijdt niet per definitie door geen seks te hebben, dit zijn niet de echte welzijnsproblemen waar we voor staan. Deze mensen hebben een beetje een te romantische kijk op het leven op een boerderij.'

'Dit leidt af van de werkelijke problemen in de dierhouderij'

POST V.O. REDACTIE

‘Iedereen weet eigenlijk wel dat reorganiseren kapitalen kost’

DURE BEZUINIGINGEN

In het artikel ‘Onderzoekers moeten meer winst maken’ (Wb22, pagina 3) staat dat de tarieven van DLO omhoog moeten vanwege onder meer de dure reorganisatie Focus2006. Een *slip of the tongue*? Als men het management naar de redenen van een reorganisatie vraagt, dan is het antwoord ‘kostenreductie’. Terwijl iedereen eigenlijk wel weet dat reorganiseren kapitalen kost, en dat het jaren duurt voordat het rendement oplevert.

In het zojuist verschenen WUR-jaarverslag lees ik echter tot mijn verbazing dat de kostenreductie ten goede komt aan Onderwijs en Onderzoek (WU) en aan verlaging van de tarieven van DLO. Ik ben nu het spoor bijster, maar goed, ik ben blij dat het hoge woord er eens een keer uit is.

Reorganiseren is en blijft een uiterst kostbaar proces dat alleen maar slachtoffers oplevert.

De enige acceptabele vorm van reorganiseren is natuurlijk verloop in combinatie met een strikt vacaturebeleid, loopbaanbegeleiding, scholing, interne mobiliteit en dergelijke. Duurt natuurlijk wat langer, maar is beduidend goedkoper en, nog veel belangrijker, is ook sociaal-maatschappelijk verantwoord. Volgens Simon Vink is dit nu (eindelijk) ook het standpunt van de raad van bestuur.

Probleem is natuurlijk wel, dat deze manier van reorganiseren enige visie van het hogere management vraagt. De laatste jaren heeft het bestuur en het overige lijnmanagement zich mijns inziens in dit opzicht niet van zijn sterkste kant laten zien. In het WUR-jaarverslag staat dat men enige jaren geleden weliswaar de financiële problemen aan zag komen, maar dat het ombuigen van beleid en strategie nu eenmaal tijd vergt. In normaal Hollands betekent dat volgens mij dat de WUR-bureaucratie enige tijd nodig heeft gehad om het roer om te gooien. Maar gelukkig is volgens de raad van bestuur niemand bij de WUR te oud om te leren. ‘Lerenderwijs’ wordt de organisatie steeds verstandiger (mag ik hopen).

Vandaar natuurlijk ook de hernieuwde aandacht voor scholing en mobiliteit (de goede persoon op de juiste plek). Mij bekruipt helaas het vervelende gevoel, dat ik dit verhaal al eens vaker heb gehoord.

Bram Kuyper, Facilitair Bedrijf

TOVERWOORD

Het offensief dat plantenwetenschappers hebben ingezet om de acceptatie van genetisch gemodificeerde gewassen te bevorderen is indrukwekkend. Onder leiding van veredelaar prof. Evert Jacobsen proberen de onderzoekers deze harde noot te kraken (zie pagina 4). En ze hebben begrepen dat zo’n omslag niet mogelijk is zonder een ‘koerswijziging’ aan te kondigen.

Het nieuwe toverwoord is cisgeen. Niet langer worden planten transgeen gemaakt door er ‘vreemde genen’ in te stoppen. Voortaan wordt rekening gehouden met de gevoelens van consumenten en worden uitsluitend genen uit verwante planten gebruikt. Dus geen schorpioengenen om aardappels insectenbestendig te maken, maar genen uit

wilde piepers. Dergelijke gewassen kun je theoretisch ook via tijdrovend kruisingswerk maken, maar waarom niet hetzelfde resultaat sneller bereiken door de betrokken genen direct in te brengen?

Strikt wetenschappelijk gezien maakt het natuurlijk niet zo veel uit waar het ingebrachte gen vandaan komt. Trans- of cisgeen, het blijft knutselen met genetisch materiaal. Toch kan de beperking tot soorteigen genen de critici van genetechnologie wel wind uit de zeilen nemen. Gevoelsmatig is het minder ‘gevaarlijk’, en je bent af van dat beladen woord ‘transgeen’.

Maar daar zit nu ook meteen het probleem. Want is het woord ‘cisgeen’ wel zo veel beter? Nee. Het klinkt net zo eng

als transgeen. Je zult dus een nieuwe term moeten bedenken die bij iedereen beter in het gehoor ligt, verwantschap benadrukt en positieve associaties oproept. Wat te denken van ‘gentransplantatie’? Het sluit aan bij een gewaardeerde, ingeburgerde medisch term, waarbij de verwantschap tussen donor en ontvanger ook belangrijk is. Een gemodificeerde plant wordt dan voortaan gewoon een ‘transplant’. Of houdt het voor de 2K-generation simpel met ‘cis’ (Consciously Introduced Skill). Het ziet er niet uit, maar wie had ooit gedacht dat sms’en populair zou worden? Kom maar op met die cis-potato’s.

Gert van Maanen

HR

illustratie Henk van Ruitenbeek

DE HOOG

HONDERD NATIONALITEITEN

Alleen de stad Rotterdam telt meer nationaliteiten dan onze multiculturele universiteit. En dan zijn onze Friezen en Limburgers nog buiten beschouwing gehouden. Wij zijn bij jong en oud geliefd in het buitenland. In exotische landen kennen ze Kroeif en Wageningen. Ze weten waar hun zoon of dochter hun diploma moet halen. Niet thuis aan de universiteit van Bobadilla, maar bij ons in het verre buitenland.

Toch is er een probleem. We zijn geliefd in het buitenland, maar in het binnenland zijn we veel minder populair. Er is weliswaar enige groei, maar van een

stormloop is geen sprake. Daarom moeten we onze duffe leuze ‘duurzaam en gezonde voeding’ zo snel mogelijk vervangen.

Neem nou TNT. De rode brievenbus doet teveel aan Tante Pos denken, daarom wordt het allemaal oranje. En dan wordt het een feest om een brief te posten, want Nederlanders zijn al eeuwenlang dol op oranje, dus straks ook op TNT. We moeten daarom gebruik maken van onze honderd nationaliteiten. Reken maar dat de leuze ‘waar vindt een boerenzoon een Braziliaanse schone: in Wageningen’ bij de jonge plattelanders aan-

slaat. Vergeet de avontuurlijke jongedame uit Zeeland niet. Zij schrijft zich in als we zeggen ‘kom naar Wageningen om na het college met Iwan wodka te drinken en kaviaar te eten’. En dan zijn er nog de vele tobbers. Zij zullen in Wageningen opfleuren als ze weten dat de zoon van een Afrikaanse tovenaars hier zijn spiritualiteit beoefent. Kortom, de hormonen en de spiritualiteit zijn onze geheime wapens in de strijd om de student.

Kees de Hoog

‘Not even a thousand UN resolutions will make Hizbullah disarm’

NEW WEEKLY

Resource is the new weekly for Wageningen UR. Like its predecessor (Wb), Resource brings you articles on science, education, student life and organisational news. The big change is that Resource will also cover Van Hall Larenstein, University of Professional Education. The Executive Board wishes to make a number of improvements to the intranet site are planned, one being the introduction of daily news. As a result the newspaper’s function has changed. Resource will focus more on opinion and in-depth articles.

Van Hall Larenstein (VHL) has now joined Wageningen UR. Although VHL officially became part of Wageningen UR two years ago, there was no joint newspaper. Resource is also for students and personnel at the hogescholen / **KV**

ROOM SHORTAGE

There is a shortage of accommodation for international students. According to the agreement with Wageningen UR, student accommodation office Idealis has reserved 1050 rooms for students from abroad. These are now all full and there about fifty international students still on the waiting list. Wageningen UR and Idealis are looking for a solution, but most other accommodation is already taken, according to vice-director of Idealis Jan Harkema. ‘The waiting list will remain at least until the end of the year.’ A temporary solution might be found by accommodating homeless students in hotels. ‘We expect that rooms will become available for them in about three months, when the next lot of international students has graduated,’ said WUR spokesman Simon Vink. / **LH**

CHIPKNIP

From 1 September you will no longer be able to use cash to pay for food and drinks in the canteens, and coffee from all vending machines. You’ll need a ‘chipknip’, a bank card with a chip, sometimes called an ‘electronic wallet’. You can get a chipknip at the Dutch bank where you have your account. You can transfer money to your chipknip using the top-up machines (*oplaadpunt*) next to cash machines in town, and also in some university buildings. If you don’t have a bank account yet, you can buy a prepaid card for 12 or 22 euros (2 euros is for administration costs) at the Compu-technion, Leeuwenborch and Zodiac. You can use these prepaid chipknips everywhere, including supermarkets. From September onwards students will also get a WUR-card. This identification card will be needed for borrowing books, access to copy and printing facilities and, in the near future, for access to special laboratories, rooms and buildings. It does not replace the registration card yet. / **YdH**

IN THE NEWS

THE MIDDLE EAST

During recent weeks Israeli student Itay Bar-on feared for the lives of his relatives and friends in Israel, during the conflict with Hizbullah militia in Lebanon. Bar-on, who will graduate in September in Geo-information Sciences, shares his views.

Itay Bar-on came from Israel to the Netherlands eight years ago to do a Bachelors at Larenstein in Velp. He looked for a degree course in the Netherlands as he had met a Dutch volunteer on his kibbutz in Israel and wanted to live with her. After graduating from Larenstein, Bar-on went on to do a Master’s at Wageningen University in Geo-information Sciences, and is now on the verge of completing this. Although almost finished he does not intend to return to Israel: ‘It is too hard to find a job in Israel. And my girlfriend is now my wife.’

During the hostilities Bar-on remained in close contact with family and friends in Nahariya, a town in the north of Israel. ‘My family was living in shelters. I kept in touch by e-mail, phone and skype, but it was not an easy time for me. The problem was that those whose lives were in danger couldn’t always be near a computer or phone, so sometimes I had to wait days without contact, just hoping that everything was alright. I could only breathe easily once I had heard from them.’ For Bar-on the stress ended two weeks before the ceasefire as his family decided to evacuate and go to relatives in the southern part of Israel, where things were safer.

Bar-on says that for Israelis the conflict with Hizbullah is not a new phenomenon. ‘Hizbullah has been around for many years, and we have been in conflict with them since the eighties. And the conflict will continue in the future as long as Hizbullah remains, as it is not going to disarm. No UN resolutions, not even a thousand UN resolutions will change that. For now Hizbullah has been hit, so things will quieten down for some time. But I’m convinced they are re-arming as we speak. So, as far as I’m concerned, I have no trust in lasting peace as long as the root cause is not dealt with, and that is the support Hizbullah receives from Iran and Syria.’

Though Bar-on’s views may sound very resolute, he says his perspective is different from that of friends and family in Israel. ‘When you are in the middle of a

Itay Bar-on / photo GA

conflict like this and your life is in danger, you want something done and you want it done immediately. That’s the difference between me and my family in Israel. I’m not being shot at. Those who are in the firing line want tough and decisive action.’ Bar-on tells that about half of the Israeli population feel that their army has failed in the war against Hizbullah. ‘But I think they did their best. Warfare against guerrillas is different from war against a country.’

Israel and Lebanon would both be better off if they could live in peace with each other Bar-on believes. But he does not believe that the Lebanese government

is capable of carrying out its mandate. ‘A big UN force should be installed, with a mandate so that they can force the government of Lebanon to take control of the entire country and disarm Hizbullah. Many Europeans were fast to condemn Israel after its first military strike, but when it comes to sending troops for a UN force they remain silent. I hope this crisis will not be forgotten within a few weeks, and I hope the real problem will be addressed at a higher level. Talking with Hizbullah will be difficult, but talks should start with Syria and Iran, those behind Hizbullah.’

Joris Tielens

Kim Hang Pham Do, from Vietnam, MSc graduate Agricultural Economics and Marketing (1998):
'After graduating I got a PhD position in Tilburg, which I applied for on the advice of my supervisor. I'd already worked as researcher and lecturer in Hanoi, and as a computer programmer in Bangkok. Now I lecture on two subjects, Mathematics and Environmental and Resource Economics at Massey University in New Zealand. My research concerns game theory and its application to environmental economics and natural resources management. From Wageningen I recall the international environment and the cooperation.' / YdH

WET WELCOME

The freshmen at Van Hall Larenstein, the University of Professional Education that relocated to Wageningen this year, ended up at the Argo rowing club for a 'water-games afternoon' of the AID on Thursday 24 August.

There are all sorts of inflatable chairs, tyres and water wheels floating in the water, waiting for the fun to start, but few students seem to want to get wet. Most are staring from the banks of the river at the few who have braved the water. 'It's far too cold to go in,' says Christina, from Germany. 'We already got dirty and wet this morning at the Dutch games. We got egg and yogurt all over us.' Christina is one of the many German students who have come to Wageningen for the course Equine, Leisure and Sports. Lessons are in English, but her friend Justine has already decided that she's going to learn Dutch. 'The problem is that the courses are already full. There won't be space until December.'

After a while a few people stir into action. Their attention is sparked by the soap slide which is now ready for use. A blonde guy races down the slide and ends up in the water. 'I want to get

An international VHL freshman is thrown into the Rhine. / photo GA

others in the water, but my example doesn't seem to have inspired them,' he comments as he climbs out of the water. Jonathan is a Dutch student who grew up in Brazil. He's enjoying his first week in the Netherlands. 'We've been

out a lot, at parties and cafes until late each night. We go to bed about five and get up again at nine o'clock – we're having a great time.' Nevertheless, most of the onlookers remain firmly seated on the ground and fully dressed. In the

end the Dutch students decide it's time to take matters into their own hands. If they won't go down the slide themselves, there's only one thing for it: for one student at least it was a wet introduction to Wageningen. / KM

TABLE MANNERS, KISSING AND TRAFFIC LIGHTS

Last week, students from all over the world came to Wageningen to start their MSc at the University. That every one has their own culture, habits and ways of communicating became clear during the Intercultural Communication Course given during the introduction days (AID).

'She is far too late,' says a Dutch girl agitatedly. 'But I'm going to start eating anyway.' Her neighbour from Tanzania looks at her and shakes his head. He and a third person sitting at the table continue waiting patiently for the fourth dinner guest who is already fifteen minutes late. The scene is a group of new MSc students performing in a role playing game.

Msalale Lupindu, also from Tanzania, has noticed the punctuality of Dutch people, who seem to get agitated, like the girl at the dinner table, when someone is only ten minutes late. But he is even more surprised about Dutch people's strict observance of the law, especially traffic rules. 'A driver waits at a red traffic light even when he is the only one at the crossing! Why is that?' he wonders. Yuan Zheng from China was surprised by the way people in Wageningen greet each other. 'Three kisses!' she exclaims with her eyes wide open. While it is qui-

te normal for Dutch people to kiss friends on the cheek when they meet, kissing in China is reserved for couples only.

How to behave at table during a simple meal loses all logic, however, when it in-

volves people from four different cultures. By now the Dutch girl in the role-play is leaning back with her feet up on the table, her plate already empty. The others meanwhile have waited until the latecomer arrives, but manners continue to differ. One is still saying grace

out loud while the other says 'bon appetit' and starts eating in silence. There is shy giggling from the public, but this erupts into loud laughter when it comes to the discussion about who's going to pay the bill. Going Dutch is a strange concept in many cultures. / LH

Feet on the table or not? First year MSc students point out the differences in eating manners between different cultures during the Intercultural Communication Course. / photo GA

Een jonge Russische veehouder heeft president Poetin toestemming gevraagd te mogen trouwen met een koe, zo meldt de Komsomolkay Pravda. De man claimt in zijn dorp geen vrouw te kunnen vinden. ‘Ik hou veel van dieren. Wanneer wordt het in Rusland, net als in Nederland, toegelaten met dieren te trouwen?’ Dat we deze verruiming van onze wetgeving via de Russische media moeten vernemen.

Zoek de verschillen. Medewerkster Vera Rodriguez-Zwambag van Communication Services bij het LEI mailde vlak voor de zomer trots een foto van de WUR-blauwe vogelverschrikker die haar Haagse volkstuin kraaienvrij houdt. Half augustus kwam er een verontwaardigde mail achteraan: het shirt was weg. ‘De dief heeft het netjes losgemaakt van de spijkerbroek, ik had deze namelijk aan elkaar genaaid.’

Drie gezichten van de AID. Linksboven: Ineke, de ‘mama’ van groepje 38, glijdt van de zeephelling af tijdens de lunch bij roeivereniging Argo op zaterdag 19 augustus. Een paar dagen later werd ze verkozen tot ‘miss AID’. Rechts: ‘So Rock ‘n Retro’ bij Unitas, zondagochtend 20 augustus rond half vier. Linksonder: de resten van het zwembadfeest bij Ceres. / foto’s Martijn Weterins (zeephelling en dansende meisjes) en Laurien Holtjer (bekertjes)

EVEN HELEMAAL MAN ZIJN BIJ TRANSVAAL

Een stuk of tien eerstejaars liggen met onblote bovenlichamen op tafels in de eetzaal van studentenvereniging SSR-W. Gele gordijnen houden pottenkijkers op afstand terwijl mede-

introlopers de vermoeide rugspieren onder handen nemen. ‘Ze zijn op zoek naar knopen. Die zijn er genoeg na vier dagen AID’, vertelt SSR-lid Marjolein.

De dinsdagmiddag van de Algemene Introductie Dagen wordt gevuld met verschillende workshops. De studentenverenigingen nemen de meeste activiteiten voor hun rekening. Zo leert Marjolein de nieuwkomers masseren. ‘Als we tijd over hebben, doen we straks ook nog even de kuiten.’ Gebrul vanaf de bar doorbreekt de bijna serene rust in de massagezaal. Omringd door bierdrinkende SSR-leden zitten twee eerstejaars meisjes stilletjes verscholen achter twintig flessen drank. Met een rietje proeven ze voorzichtig van hun zelfgebrouwen cocktail. De fel gekleurde Mexicaanse hoeden op hun hoofd steken schreeuwend af tegen hun bleke gezichten. Frisse lucht zou hen goed doen. Maar buiten de vereniging hangt een wolk van gekleurd gas. Eerstejaars staan hier met verfspuitbussen hun tweedehands brikken om te toveren in heuse studentenfietsen. Voor de creatievelingen zonder fiets liggen er opblaasbare banken en spuitbussen klaar onder het motto ‘pimp mijn bank’. Ondanks de cocktails en hippe banken is de sfeer timide. Aan de overkant van de Generaal Foulkesweg is meer activiteit. In de voortuin van studentenvereniging Ceres zekert Klimvereniging Ibex een student die een toren bouwt van dertien gele bierkrat-

jes. Eerstejaars landschapsarchitect Corné kijkt wat beteuterd naar de klimmer. ‘Ik heb te grote voeten en pas niet op de kratjes.’ Dan naar binnen, waar ook Ceres lekkere drankjes in cocktailshakers schudt, ondersteund door de huisband. Enkele eerstejaars krijgen dansles in de Jive. Hoewel het drukker is dan bij SSR geldt ook hier dat de workshops geen volle zaal trekken. Het zwembadfeest van gisteravond moet de meesten hebben geveld. Achter een muurtje liggen de restanten: een berg vertrapte plastic bekertjes met een korst van opgedroogd bruin schuim. ‘Ik por er af en toe in’, zegt Cereslid Lennert. ‘Vorig jaar vond iemand een briefje van vijftig euro. En vandaag kwam een meisje haar schoen zoeken.’ In de tuin achter de sociëteit is het wel druk. Ruim twintig jongens lijken zich daar helemaal man te voelen. Transvaal, de Studenten Weerbaarheid van Ceres, laat hen schieten op wijnflessen. De paar meiden die zich hebben opgegeven komen niet aan bod. Wanneer dikke regendruppels vallen en de mannen naar binnen vluchten, zien zij hun kans schoon. Twee blonde meisjes pakken de verlaten geweren en schieten richting de wijnflessen. Dat ook zij missen, ziet of hoort niemand. De cocktailshakers hebben het eindelijk druk. / LH

Schietles bij Transvaal, de Studenten Weerbaarheid van Ceres. Het was één van de workshops waaruit AID-lopers dinsdagmiddag 22 augustus konden kiezen. / foto LH

Op de Duitse website meinprof.de kunnen studenten eindelijk eens hun docenten beoordelen op hun prestaties. De site heeft al 150.000 meningen over 24.000 docenten verzameld. Niet alle hoogleraren zijn blij met de beoordeling en hebben nu teruggeslagen met een beroep op de privacywetgeving. Een databank mag alleen persoonsgegevens bevatten als de betrokkene daarvoor toestemming geeft. En dat doet flopproffen natuurlijk niet.

Zuid-Amerikaanse klemkaakmieren gebruiken hun snelle kaken niet alleen om beweeglijke prooien te vangen. Amerikaanse onderzoekers ontdekten dat ze er ook prachtige sprongen mee kunnen maken. De versnelling waarmee de kaak wordt dichtgeklapt is een absoluut biologisch record: zo'n honderdduizend g. Een gemiddelde achtbaan is al trots op 5 g.

Japanse onderzoekers hebben een simpele manier bedacht om zaadcellen te bewaren. In plaats van het tijdrovende oogsten en invriezen van muizensperma stopten ze gewoon complete muizenballen en zelfs hele muizen in de vriezer. Zelfs sperma van een muis die vijftien jaar bevroren was geweest blijkt nog werkzaam.

‘IN WAGENINGEN IS VEEL MEER TE DOEN’

De eerstejaars van hogeschool Van Hall Larenstein, die sinds deze zomer een vestiging in Wageningen heeft, zijn op de donderdag van de Algemene Introductie Dagen neergestreken bij roeivereniging Argo voor een middag waterpret. ‘Eigenlijk zouden we een badkuiprace doen’, zegt Harm Klein, docent en organisator van de hogeschoolintroductie. ‘Dat deden we in Deventer elk jaar op de IJssel. Maar we hadden geen badkuip helaas.’

Als alternatief drijven er opblaasbare banken, banden en waterraden in het water. De meeste studenten staren er vanaf de kant naar. ‘Iedereen is een beetje moe’, zegt Klein. ‘Vanavond is weer het volgende feest.’ Even later komen toch wat mensen in actie. Een blonde jongen sjeest met veel enthousiasme van de zeepbaan en schuift een flink stuk door, het water in. Hij heeft het goed naar zijn zin tijdens de introductie. ‘We zijn heel veel weggevoest, tot laat op feestjes en in de kroeg geweest. Dan gaan we om een uur of vijf slapen en om negen uur weer op. Maar het blijft leuk.’ Langzaam wagen steeds meer mensen zich in het water. Zo ook Matthieu uit België, die zich even later bibberend staat af te drogen aan de kant. ‘We hebben een heel toffe groep en het is een

aangename stad. We zijn gisteren naar het straatfestival geweest en daarna naar de kroeg. Dat was erg plezant, veel gedronken. Maar het bier is hier niet zo sterk, ik ben gewend om tripel te drinken.’ Sanna is ook een eerstejaars, maar ze kent Wageningen op haar duimpje. ‘Ik heb al een paar jaar aan de universiteit gestudeerd. Ik wijs nu de mensen uit Deventer de weg.’ Ook de mentoren, want voor hen is de introductie even wennen. Ze moeten de eerstejaars rondleiden in een stad die ze zelf nauwelijks kennen. ‘Sommige mentoren konden bijvoorbeeld gisteren het feest niet vinden’, zegt mentor Charlotte. ‘En we moesten maandag een rondleiding geven door de school, maar daarvoor hadden we eerst zelf een rondleiding nodig.’ Derdejaars student Floor kan er wel van genieten. ‘Het is heel grappig om samen met de eerstejaars alles te ontdekken, te zoeken naar leuke plekken om wat te drinken en zo.’ Ze is enthousiast over de stad, maar was liever in Deventer gebleven. ‘Het is nooit leuk om in je derde jaar te moeten verhuizen. Maar als ik hier in het eerste jaar was gestart had ik het hartstikke leuk gevonden. In Wageningen is veel meer te doen, er worden heel veel leuke dingen georganiseerd voor studenten.’ / KM

Introductielopers van Van Hall Larenstein hebben de IJssel vervuld voor de Rijn. Een deel van de hogeschool verhuisde in juli van Deventer naar Wageningen. / foto GA

HET ECHTE WERK

HOKKEN UITMESTEN EN MIEREN BESTUDEREN

Rik Plugger, vierdejaars Diermanagement in Leeuwarden, liep stage in de dierentuin van het Duitse Osnabrück. Hij hield zich vooral bezig met de kleinste bewoners: de bladsnijdersmieren.

‘Het is Osnabrück als enige dierentuin gelukt om een kolonie bladsnijdersmieren in gevangenschap volledig tot ontwikkeling te laten komen. Bladsnijdersmieren zijn hele bijzondere insecten. Ze verbouwen hun eigen voedsel. Ze snijden stukken blad af die dienen als voedingsbodem voor schimmels, en eten vervolgens die schimmels op. De mieren kunnen enorm in grootte verschillen. De nestwerkers zijn heel klein, maar de mannen en de koningin zijn drie tot vierenvolte centimeter groot. Ik heb vier maanden gewerkt op de terrarium- en aquariumafdeling. Ik begon de dag met het bereiden van voedsel voor de dieren, en ik verzorgde de dieren en hun verblijven. ’s Middags kroop ik achter mijn bureau of zat ik bij het verblijf van de bladsnijdersmieren voor mijn opdracht, namelijk het schrijven van een handleiding voor het houden van bladsnijdersmieren. Het is redelijk eenvoudig om een kolonie een tijd in leven te houden, maar veel moeilijker hem echt te laten ontwikkelen. Daarvoor moeten de condities ideaal zijn: de temperatuur moet redelijk

constant rond de 24 graden Celsius zijn, met een luchtvochtigheid van 85 tot 90 procent. Dat was ze dus al aardig gelukt. Maar ze wilden die succesformule ook gedocumenteerd hebben en een vergelijking maken met de situatie in het wild. Daarvoor heb ik veel literatuurstudie gedaan en nog wat geëxperimenteerd om te kijken of het nog beter kan. Ik heb bijvoorbeeld geprobeerd voortplanting te stimuleren door mannetjes en een koningin te onttrekken aan de kolonie. In het wild zoeken die namelijk vaak een andere kolonie op. Tijdens mijn stage heb ik mannetjes en een koningin zien ontpoppen. Een collega heeft ze uit het verblijf gehaald. Dat bleek geen goed idee, want de twee centimeter grote soldaten beten hem zo door zijn handschoenen heen. En uiteindelijk leidde het ook niet tot bevruchting. Waarschijnlijk weten ze door middel van feromonen toch dat het om een individu van de eigen kolonie gaat. Het was raar om met zulke kleine dieren te werken. Maar ze zijn wel ontzettend boeiend. Het overige werk in de dierentuin was ook erg leuk, dus ik zie mezelf na mijn studie wel bij een dierentuin werken. Dat hoeft niet meteen een hbo-functie achter een bureau te zijn. Werken met dieren is eigenlijk veel leuker.’

Koen Moons

PRIKBORD

VOOR JE MOOISTE FOTO, JE EERSTE VERHAAL, JE EIGEN CARTOON

Vorig jaar was hij als CAID'er nog verantwoordelijk voor de organisatie van de Algemene Introductie Dagen. Dit jaar mocht Guido Voets, maker van deze foto van de sportdag, het iets rustiger aandoen als persmusket. Samen met vier anderen maakte hij de AID-krant In4mer.

GESNAPT

WIE?

Willem Rijpkema, student Landbouw-techniek en Bedrijfs- en consumenten-wetenschappen. 'Maar dat kan eigenlijk niet samen, hè?'

WAAR

Fietst net weg na een AID-workshop bij Ceres.

OP WEG NAAR?

'Mijn bed. Ik wilde een siësta pakken. Ik ben peetoom van dit AID-groepje en heb ze uitgelaten bij Ceres. Konden de mamma's even uitrusten. Maar ik ben ook een beetje brak.'

WAT HEB JE GISTERAVOND GEDAAN?

'Daar zijn de meningen over verdeeld.'

EN VANAVOND?

'Ga ik een biertje drinken bij Ceres, KSV en SSR. Heb geen zin om naar Unitas te lopen.' / YdH

NICOLETTE

AID-FRUSTRATIE

Ik heb al zes AID's meegemaakt, en het blijft een magisch gevoel. In het begin was het vooral zo veel mogelijk feesten, alle verenigingen afstruinen, weinig slapen, 's middags opstaan en uitbrakken in de brandende zon. Het echte studentengevoel is dat.

Een goede AID moet aan een paar eisen voldoen: op de sportdag moet het bloedje heet zijn zodat iedereen in T-shirtjes rondloopt en in het Heineken-zwembadje terechtkomt. Helaas was er

nu regen en geen zwembad.

De film op groot scherm op de Markt is ook altijd kicken. Met de bank uit de woonkamer naar de Markt, waar iedereen wel ergens op zit: matrassen, klapstoeltjes, elkaar. Sangria en chipjes erbij, en het is helemaal af. Dit jaar met speciale regeneffecten.

Bij de infomarkt krijg je allerlei gratis troep toegestopt zoals een Trouw pakket met krant, dropjes en Cup-a-Soup. Verdere score: een luchtbed, een multitool, een soort lichtgevende ketting, pennen, lollies en een flesopener. En van Groen Links kreeg ik een handvol condooms toegestopt. 'Voor een uurtje plezier.'

De leukste feesten zijn de schuim- en zwembadfeesten bij KSV en Ceres, en de Top 100 bij Unitas. Ik heb ze dit jaar allemaal ingeruild voor een avondje drinken bij SSR.

En dat kon ik maar nauwelijks aan.

Tussendoor probeer ik eerstejaars en-

thousiast te maken voor de WSKOV of rugby, wat meestal niet lukt. Ze zijn uitgeput, overgestimuleerd of al door anderen ingepalmd. Het is echt een onmogelijke klus.

Mijn grootste AID-frustratie is dan ook dat het hele festijn erop gericht is om mensen naar de vier grote verenigingen te krijgen. Het schijnt nou eenmaal belangrijk te zijn dat studenten aaneengebonden worden door veel drank, en hiërarchische clubjes vormen waar ze een a-sociale ontwikkeling doormaken. Alles werd vanochtend goedge maakt door huisgenoot Lauwie. Hevig geëmotioneerd kwam hij van KSV vandaan met de mededeling dat ze 91 inschrijvingen hebben, het hoogste aantal sinds 1850. En van zoveel enthousiasme wordt zelfs mijn hart een beetje week.

Nicolette Meerstadt

